

GSVU Nieuws

augustus 2019, nummer 111

Van de bestuurstafel

20 jaar trouwe dienst, dat komt in een bedrijf wel voor en ook in een bestuur, maar als het een bestuur van senioren is, dan is het heel bijzonder! Heinz Massop heeft na zijn pensioen op 1-1-1999 de functie van 1^e secretaris van het GSVU aanvaard. Sinds 1-1-2016 vervulde hij de functie van 2^e secretaris. Na 20 jaar zal hij in december 2019 deo volente afscheid van ons bestuur nemen, we hopen hem nog lang als lid bij onze bijeenkomsten te zien.

Gelukkig hebben wij in Peter de Haan een goede opvolger gevonden, die tevens bereid is om Monique Krinkels bij haar werk als redacteur zo nodig te ondersteunen, zodat ook deze belangrijke functie minder kwetsbaar is geworden. Het samenstellen van de nieuwsbrief kan door de overige bestuursleden niet 'even' waargenomen worden. Naar we hopen zal ons bestuur nu weer jaren vooruit kunnen. De communicatie via e-mail met de leden zal na de zomer directer en daarmee sneller worden door het gebruik van functiegebonden g-mailGSVU-adressen.

In juni was er een boeiende lezing van Prof.em. Piet Hoogland over 'hoe leren we'. Over dit onderwerp heeft Piet ook in eigen beheer een geestig boek uitgegeven dat hij, heel genereus! gratis weggaf. Er was zelfs te veel belangstelling voor, maar wij zullen u de komende tijd in de gelegenheid stellen u op te geven voor een exemplaar en de verspreiding regelen. De opruimers onder ons die het boek uit hebben gelezen en willen doorgeven kunnen het bij een van de bijeenkomsten inleveren. Zie verder in deze nieuwsbrief.

De dagtocht nadert snel, medio augustus was het aantal deelnemers 84, het worden dus twee bussen en mooi weer.

In het najaar gaan we weer verder met een mooi programma. Geniet nog even van de zomer.

An Greven, voorzitter

Bijeenkomsten najaar 2019

De onderwerpen tot het eind van dit jaar zijn inmiddels bekend. Dag en tijd blijven ongewijzigd. Dus iedere eerste dinsdag van de maand inloop met koffie en thee om 13.30 uur en een lezing van 14.00 tot 15.00 uur. Na afloop is er gelegenheid om onder het genot van een drankje wat na te praten.

3 september Dagtocht 2019 naar de Biesbosch

1 oktober Ton Feenstra: de waterklok in VUmc, verleden en heden
Locatie: volgt

5 november Rondleiding Imaging Center
Locatie: volgt

3 december Marcel van Leeuwen: Veilig online
Locatie: volgt

Bestuursmededelingen

Overleden

Mw. M.J. Verhoef-de Pater (Amsterdam)
Dhr. L. Walinga (Uithoorn)

Het bestuur heeft aan de nabestaanden zijn deelneming betuigd

Nieuwe leden

Mw. B. (Barbara) Simon (Amsterdam)
Dhr. K. (Kees) Smit (Amstelveen)
Mw. B. (Bea) Verdegaal-Vink (De Kwakel)

Wij heten hen van harte welkom

De Hangende Tuin van Babylon

De hangende tuin van Babylon hoort bij de zeven wereldwonderen, maar was het een verzinsel of heeft het echt bestaan? Op 7 mei gaf emeritus hoogleraar Oude Geschiedenis Bert van der Spek uitsluitel.

De zogenaamde Hangende Tuin van Babylon heeft sinds de Hellenistische periode tot de verbeelding van de mensheid gesproken. Hij behoorde – met de muren van Babylon – tot diverse lijsten van Zeven Wereldwonderen die sinds de tweede eeuw v. Chr. zijn opgesteld. Volgens Griekse en Romeinse auteurs van na Alexander de Grote ging het (bij alle variaties) om een vierkant gebouw naast of op het paleis, terrasgewijs opgebouwd en voorzien van een ingenieus systeem van irrigatie door waterschroeven. Eronder zouden stenen gewelven geweest zijn. De meeste bouwwerken waren in Babylonië van bakstenen of kleitichels gemaakt.

Volgens deze auteurs was het bouwwerk gemaakt door de Assyrische koningin Semiramis of een koning van Syrië (= Assyrië) die in Babylon geregeerd heeft. De alleen uit citaten bekende Babylonische schrijver Berossus (circa 280 v. Chr.) schreef hem toe aan Nebukadnessar (koning van Babylon 605-562), maar het kan heel goed zijn dat deze passage is toegevoegd door Alexander Polyhistor die het werk van Berossus in de eerste eeuw v. Chr. heeft samengevat. De koning zou de Hangende Tuin gemaakt hebben, omdat zijn vrouw dan wel concubine verlangd zou hebben naar haar bergachtige land van oorsprong, Medië of Perzië.

Zoektocht

Het is dan ook geen wonder dat Robert Koldewey, die de eerste serieuze opgravingen in Babylon heeft geleid van 1899-1917, naarstig heeft gezocht naar dit fameuze bouwwerk. Hij meende het gevonden te hebben in de zogenaamde 'Gewölbebau', voornamelijk wegens de er aangetroffen stenen gewelven. Dat deze toewijzing niet erg zeker was, blijkt wel uit het feit dat nadien talrijke andere locaties zijn voorgesteld voor de tuin, op zich al een bewijs dat er geen duidelijke archeologische bewijsplaats is. De 'Gewölbebau' wordt tegenwoordig beschouwd als een archief.

Het opmerkelijke is dat in de spijkerschriftdocumenten uit Babylon geen enkele beschrijving is overgeleverd, hoewel er wel veel beschrijvingen van het paleis van Nebukadnessar en de stad Babylon zijn overgeleverd. Ook oudere Griekse schrijvers, als Herodotus (c. 484 – 424 v. Chr.) en

vermoedelijk Ctesias (schreef begin vierde eeuw – ook alleen uit citaten en samenvattingen bekend) noemen de tuin niet in hun beschrijvingen van Babylon. Ook in de Bijbel komt hij niet voor, hoewel een beschrijving naast die van de toren van Babel in Genesis 11 of in een van de onheilsprofetieën over Babylon niet misstaan zou hebben.

Verzinsel

Het lijkt er dus op dat de Tuinen een laat Grieks verzinsel zijn. Waar komt dat verzinsel dan vandaan? Nu is het zeker zo dat er koninklijke tuinen waren, die we echter vooral uit Assyrië (noord Irak) goed kennen. De Britse

assyriologe Stephanie Dalley heeft voorgesteld dat de Griekse schrijvers in feite tuinen uit de Assyrische hoofdstad Ninevé op het oog had. Er zijn uitgebreide beschrijvingen van tuinen van koning Sanherib van Assyrië. Maar dit wordt door geen enkele bron ondersteund.

Ikzelf heb voorgesteld dat het begrip een sprookjesachtige benaming is, mogelijk uit de Perzische tijd, voor het paleis van Nebukadnessar zelf, zoals het paleis van koning Salomo 'Woud van de Libanon' werd genoemd. (I Koningen 7:2). De opmerking van Abydenus (een andere compiler van Berossus), geciteerd door Eusebius in zijn Praeparatio Evangelica (IX 41.5-6) 'en hij [Nebukadnessar] verfraaide het koninklijk paleis met bomen en hij noemde het 'de Hangende Tuinen' ondersteunt dit. Maar ook ik kan dit niet echt bewijzen.

Bert van der Spek

Hoe leren we

Op 4 juni gaf *emeritus hoogleraar anatomie Piet Hoogland* een *voordracht over de processen in onze hersenen als we leren.*

Dat we tijdens ons leven iets leren zal voor bijna niemand een verassing zijn. We leren heel veel verschillende dingen: van lopen, fietsen tot aan het oplossen van ingewikkelde wiskundige berekeningen. Voor alles wat we leren geldt dat het begin stuntelig en lastig is, maar ook dat oefening ons heel veel verder brengt.

Tijdens dat leren gebeurt er van alles in onze hersenen. Veel van die hersenactiviteiten kunnen we tegenwoordig zichtbaar maken. Het onderzoek naar leerprocessen heeft ons ook geleerd dat er heel veel factoren zijn die invloed hebben op het leerproces. Geslacht, voorgeschiedenis, voeding, omgevings- en hersentemperatuur, dag- en nachtritme, lichtsterkte, kleur van het licht, etc. etc. spelen allen een rol bij leerprocessen.

Leren zonder geheugen is echter een zinloze bezigheid. We onderscheiden een korte- en een langetermijngeheugen. Het kortetermijngeheugen werkt maar voor een beperkt aantal uren, maar het langetermijngeheugen is in principe een leven lang aanwezig ook al zal er wel wat uitdoving optreden als de herinneringen nooit meer worden opgehaald.

Zeepaardje

Voor het eigenlijke leerproces zijn een aantal structuren belangrijk. Via de verschillende zintuigen bereiken diverse vormen van informatie via verschillende tussenstations de hippocampus (zeepaardje genoemd omdat deze structuur op een dwarsdoorsnede wel een beetje lijkt op een zeepaardje). Deze structuur die in de voorhersenen ligt is buitengewoon belangrijk voor leren en geheugen. Informatie die deze structuur bereikt, wordt gescreend op een aantal facetten. Het kaf wordt hier van het koren gescheiden.

Wat overblijft wordt voor een korte tijd (een dag) opgeslagen. De capaciteit van de hippocampus is echter beperkt. Na een uur of drie studeren is de maximumcapaciteit bereikt. Je zou kunnen zeggen dat de hippocampus vol is. Verder studeren is dan weinig zinvol.

Het gevormde kortetermijngeheugen wordt omgezet in langetermijngeheugen tijdens de slaap. Dat betekent dat wanneer het studeren niet gevolgd wordt door een periode van slaap, veel van de bestudeerde dingen weer verloren

gaan omdat de houdbaarheid van het kortetermijngeheugen zeer beperkt is. Het hoeft geen hele nacht slapen te zijn. Een middagdutje voldoet ook.

Oefenen

Nadat het kortetermijngeheugen tijdens de slaap is omgezet in een langetermijngeheugen is de hippocampus weer leeg en kan er opnieuw gestudeerd worden. Ook dit leerproces kan sneller en beter worden wanneer er voldoende geoefend wordt. Net zoals een voetballer door veel te trainen een betere voetballer wordt, zo kan een student een betere student worden door hard te studeren.

Helaas hebben we nog geen middelen gevonden om onze hippocampus te vergroten maar dat zou nog wel eens onze eigen schuld kunnen zijn.

Piet Hoogland

Slagen zonder sokken

Na de zeer gewaarde lezing van prof.em. Piet Hoogland over de biologische voorwaarden om te studeren kregen wij desgewenst zijn samen met zijn zoon Thomas geschreven boek 'Slagen zonder sokken' mee. De belangstelling was echter zo groot dat niet iedereen een boek bemachtigde. Piet heeft beloofd om ons nog een aantal boeken te schenken.

Viste u achter het net of was u er niet bij, geef dan uw naam op aan de secretaris (zie achter in deze nieuwsbrief voor de contactgegevens). Bij de dagtocht en de komende lezingen laten wij ook een lijst rondgaan.

Wel even geduld dus!

An Greven, voorzitter

Dagtocht Nationaal Park De Biesbosch

De dagtocht gaat op 3 september naar Nationaal Park De Biesbosch en het Biesbosch Museum Werkendam. De instapplaats is op het parkeerterrein van de VU, achter de slagbomen bij de ingang van de Medische Faculteit, Van der Boechorststraat 7, 1081 BT Amsterdam. Vanaf 8.30 uur (dus later dan in

Hopelijk krijgen we tijdens de boottocht een bever te zien (Foto: André Brasse)

voorgaande jaren) kunt u zich in het restaurant van de MF melden bij de reisorganisatie voor de presentielijst en voor een kopje koffie. We vertrekken om 9.30 uur en zijn omstreeks 20.30 uur terug in Amsterdam.

In geval van nood is op 3 september tot aan het vertrek van de bus om 9.30 uur een mobiel nummer beschikbaar: 06-3373 7377. Tijdens de dagtocht zijn wij vanaf 9.30 tot 20.15 uur bereikbaar op mobiel nummer 06-5162 5237.

Spelen met licht

GSVU-lid Marie-Jeanne van Hövell tot Westerflier trekt met haar bijzondere foto's opnieuw veel belangstelling. Tot 28 september is haar werk te bewonderen in de Eduard Planting Gallery in Amsterdam. Van 3 september tot en met 5 januari wijdt het museum Singer Laren een expositie aan haar foto's.

In de tentoonstelling 'The White Blouse' gaan ruim 25 portretten een bijzondere dialoog aan met het in 2015 herontdekte schilderij van James McNeill Whistler (1834-1903): *Symphony in White. The Girl in the muslin Dress*, uit de collectie van Singer Laren. Het ging de Amerikaanse impressionist in deze serie damesportretten vooral om de witte kanten kleding waarin het model gehuld is.

Sinds 2011 werkt Van Hövell aan een reeks portretten waarin een witte blouse van omstreeks 1912 centraal staat. Meer dan 75 vrouwen en mannen, kinderen en volwassenen, hebben voor haar camera in of met de kwetsbare blouse geposeerd, waaronder Jenny Arean, Alexandra Radius, Hans Croiset, Daan Schuurmans, Jort Kelder en Toer van Schayk.

Jan Rudolph de Lorm, directeur van museum Singer Laren, bewondert het werk van Marie-Jeanne. Hij stelt dat ze als fotograaf vooral bekend is om haar verstilde portretten, intieme interieurfoto's en Amsterdamse wintergezichten. Hiervoor maakt zij gebruik van een analoge Hasselblad camera en natuurlijk licht met als resultaat sfeervolle zwartwit opnamen die altijd wel een element van mysterie bevatten.

Hoewel deze foto's herinneringen oproepen aan de zwartwit opnamen uit de begintijd van de fotografie hebben zij een geheel eigen karakter en stijl en maken zij veelal dat zichtbaar wat ogenschijnlijk onzichtbaar is.

“Net als de zeventiende-eeuwse portretschilders speelt Marie-Jeanne met het zonlicht, dat door een raam op de geportretteerde neervalt. De pure eenvoud en eerlijkheid van deze foto’s zijn een verademing binnen de wereld van de ‘kunstfotografie’. Zij beheerst de kunst om het wezen van de geportretteerde bloot te leggen”, aldus de museumdirecteur.

Gelijktijdig met de tentoonstelling verschijnt bij uitgeverij Waanders & de Kunst het rijk geïllustreerde boek *The White Blouse* met teksten van T.M. Eliëns, onder andere verkrijgbaar in de Singer Shop voor € 29,95 (ISBN 978 94 6262 247 0).

Gezelschap Senioren VU

Het Gezelschap Senioren telt ruim 250 leden die de VU en VUmc door (vervroegde) pensionering hebben verlaten. De structuur van het Gezelschap Senioren is een vereniging die is opgericht in 1993. Het doel is 'aan de leden de gelegenheid bieden tot het behoud van contacten met medewerkers en collega's van de VU en haar gelieerde instellingen'. Daarnaast is er tijdens de bijeenkomsten van het Gezelschap Senioren gelegenheid om op de hoogte te blijven van nieuwe ontwikkelingen. Meer weten? Kijk op www.gsvu.nl.

Bestuur

Voorzitter	An Greven
Vicevoorzitter	Ton van Lambalgen
Secretariaat	Inge Schadee-Eestermans Heinz Massop
Penningmeester	Ellie Pauëlsen Johann van Leeuwen
Overige bestuursleden	Rob Meijer Monique Krinkels

Contactgegevens

Het Gezelschap Senioren is bereikbaar via de eerste secretaris Inge Schadee-Eestermans

E-mail	seniorenvuvumc@gmail.com Ingeschadeestermans@outlook.com
Postadres	Gezelschap Senioren VU De Boelelaan 1105 1081 HV Amsterdam IBAN-nummer: NL64 INGB 0004 0530 80
Privé adres	Aalsmeerderdijk 659 1435 BX Rijsenhout
Telefoon	0297-329719 / 06-51625237

Colofon GSVU Nieuws

Eindredactie/layout	Monique Krinkels
Druk & Bindwerk	Huisdrukkerij der Vrije Universiteit

Wilt u deze nieuwsbrief voortaan digitaal ontvangen? Geef uw e-mail door via seniorenvuvumc@gmail.com